

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 450/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], a [REDACTED], proti písomnému upovedomeniu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov, Gucmanova 670/19, priečinnok 7, Leopoldov, č. k. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 25. apríla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia práva na podanie sťažnosti podľa čl. 34 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a práva na zákaz diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru a čl. 1 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd písomným upovedomením Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov, Gucmanova 670/19, priečinnok 7, Leopoldov (ďalej len „ústav“), č. k. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022.

2. Z obsahu sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ [REDACTED] je/má byť zvoleným právnym zástupcom svojho brata sťažovateľa [REDACTED], ktorého mieni

zastupovať a poskytovať mu právnu pomoc ako jeho právny zástupca pri podaní sťažnosti pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Na tento účel adresoval sťažovateľ [REDAKOVANÉ] 21. marca 2022 riaditeľovi ústavu, v ktorom vykonáva doživotný trest odňatia slobody, podanie označené ako „*žiadosť o zabezpečenie riadneho chodu pri poskytovaní právnej pomoci inou osobou v ústave podľa § 38 zákona č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody*“, ktorou sa domáhal zo strany ústavu zabezpečenia vhodných podmienok na poskytnutie právnej pomoci svojmu bratovi sťažovateľovi [REDAKOVANÉ]. Ústav sťažovateľa [REDAKOVANÉ] písomne upovedomil listom č. k. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 o tom, že s poukazom na § 38 ods. 1 a 2 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu odňatia slobody“) má odsúdený právo na poskytnutie právnej pomoci advokátom alebo inou osobou, ktorá ho zastupuje a ktorá môže v medziach svojho splnomocnenia korešpondovať a hovoriť s odsúdeným, pričom podmienky rozhovoru medzi odsúdeným a jeho právnym zástupcom sa môžu uskutočniť len v čase a rozsahu, ktorý korešponduje s poriadkom ústavu a za podmienok určených riaditeľom ústavu. Podľa § 49 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody, v znení neskorších predpisov sa rozhovor medzi odsúdeným a jeho právnym zástupcom vykoná v ústave v miestnosti na to určenej. Na podklade takto vymedzených podmienok riaditeľ ústavu nevyhovel žiadosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ]. V konkrétnostiach ústav v písomnom upovedomení č. k. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] oznámil, že *«Súčasná právna úprava podmienok výkonu trestu odňatia slobody aktuálne neumožňuje realizovať úkon odsúdeného s inou osobou podľa § 38 zákona prostredníctvom videohovoru (napr. pomocou platformy Skype). Videonávštevy obvinených a odsúdených sú so súhlasom ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky kompenzačným opatrením v čase pandemickej situácie počas zrušenia „nárokových“ návštev. Tento kompenzačný nástroj nie je možné modifikovať podľa požiadaviek väznených osôb.»*

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v podanej ústavnej sťažnosti namieta postup ústavu, ktorý mu neumožnil riadne vykonávať práva právneho zástupcu svojho brata sťažovateľa [REDAKOVANÉ]. Zvýraznil, že v konaní pred ESLP prebieha v súčasnom období konanie vo veci označenej ako „[REDAKOVANÉ] *verzus* Slovakia, *sťažnosť č. 8058/21*“, v rámci ktorého sťažovateľ [REDAKOVANÉ] zastupuje svojho brata sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako „iný zástupca ako advokát“, a to v súlade s čl. 36 ods. 4 písm. a) Rokovacieho poriadku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „rokovací poriadok“). Na podklade tejto skutočnosti mu mal ústav umožniť riadne vykonávať práva a povinnosti právneho zástupcu svojho brata, k čomu však nedošlo, čím tak nielen ústav, ale aj Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky porušili/mali porušiť ním označené základné práva sťažovateľa [REDAKOVANÉ] ako právneho zástupcu, ako aj sťažovateľa [REDAKOVANÉ] ako zastúpeného.

4. V súhrne sťažovatelia poukázali na to, že právo podať sťažnosť na ESLP má absolútnu povahu a jeho výkon v sebe zahŕňa aj slobodu komunikovať s orgánmi dohovoru, pričom obidvoch

je potrebné vnímať ako „zvlášť zraniteľné osoby“, keďže sa nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody a ich styk s rodinou a vonkajším svetom je obmedzený, a vzhľadom na to sú orgány štátu povinné na toto špecifické postavenie prihliadať. Akcentovali záver, podľa ktorého za porušenie práva podať sťažnosť sa v zmysle čl. 34 dohovoru považujú aj rôzne obmedzenia v styku sťažovateľa s jeho právnym zástupcom, a to práve počas doby výkonu trestu odňatia slobody. Poukazom na čl. 36 ods. 4 písm. a) rokovacieho poriadku, podľa ktorého môže byť povolenie zastupovať sťažovateľa udelené aj osobe, ktorá nie je advokátom, odôvodnili povinnosť orgánov verejnej moci, teda aj ústavov, v ktorých sťažovatelia vykonávajú trest odňatia slobody, „zaistiť, že i právni zástupci, ktorí nie sú advokáti, sú oprávnení navštevovať osoby zbavené slobody, ktoré podali alebo hodljú podať sťažnosť k ESĽP za rovnakých podmienok ako advokáti“. Sťažovatelia odvodzujú porušenie svojich označených základných práv aj z dikcie § 38 ods. 1 a 2 zákona o výkone trestu odňatia slobody, z ktorých vyplýva „právo v medziach svojho splnomocnenia korešpondovať a hovoriť“, pričom „práve v dôsledku nezabezpečenia rozhovoru medzi odsúdeným a inou osobou v nato aktuálnom čase, právna pomoc sťažovateľa 1 sťažovateľovi 2 fakticky stratila svoju skutočnú a účinnú povahu.“.

5. V podanej ústavnej sťažnosti sťažovatelia ďalej podrobne argumentujú aj odkazom na judikatúru ESĽP vo vzťahu k porušeniu jednotlivých označených práv.

6. Na podklade uvedeného sťažovateľa ústavnému súdu navrhli, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [redacted] a [redacted] podať sťažnosť podľa čl. 34 Dohovoru... a právo na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... postupom (i) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky... (ii) Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže... (iii) Ústavu na výkon trestu odňatia slobody... v konaní vedenom pod sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 a jeho rozhodnutím sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 porušené bolo.

Základné právo [redacted] a [redacted] na zákaz diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru... a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 12 k Dohovoru... v spojení s právom podať sťažnosť podľa čl. 34 Dohovoru... a právom na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... postupom (i) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky... (ii) Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže... (iii) Ústavom na výkon trestu odňatia slobody... v konaní vedenom pod sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 a jeho rozhodnutím sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 porušené bolo.

Základné právo [redacted] a [redacted] na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 47 ods. 1 Charty... a podľa čl. 13 Dohovoru... v spojení s porušením práva podať sťažnosť podľa čl. 34 Dohovoru a práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... v spojení s porušením práva na zákaz diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru... a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 12 k Dohovoru... v spojení s právom podať sťažnosť podľa čl. 34 Dohovoru... a právom na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... postupom (i) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky... (ii) Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže... (iii) Ústavom na výkon trestu odňatia slobody... v konaní vedenom pod sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 a jeho rozhodnutím sp. zn. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022 porušené bolo.

Ministerstvu spravodlivosti... Generálnemu riaditeľstvu zboru väzenskej a justičnej stráže... a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody... v konaní vedenom pod sp. zn.

UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 sa zakazuje pokračovať v porušovaní základného práva na podanie sťažnosti podľa čl. 34 Dohovoru... práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... a práva na zákaz diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru... a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 12 k Dohovoru... v spojení s právom podať sťažnosť podľa čl. 34 Dohovoru a právom na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...

██████████ a ██████████ sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 5.000 eur...“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Sťažovatelia sa v podanej ústavnej sťažnosti domáhajú riadneho výkonu nimi označených práv z dôvodu právneho zastúpenia sťažovateľa ██████████ jeho bratom sťažovateľom ██████████, ktorého realizácia im nebola umožnená ústavom, o čom bol písomne vyrozumený sťažovateľ ██████████ písomným upovedomením ústavu č. k. UVTOSaUVV-01708/13-2022-1 z 28. marca 2022.

8. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatie na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

12. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak.

13. V prvom rade ústavný súd poukazuje na ustanovenie rokovacieho poriadku, na ktorom sťažovatelia zakladajú porušenie svojich práv v súvislosti so zastúpením v konaní pred ESLP.

14. Podľa čl. 36 ods. 4 písm. a) rokovacieho poriadku zástupcom konajúcim v mene sťažovateľa podľa odsekov 2 a 3 tohto článku musí byť advokát oprávnený vykonávať advokáciu na území ktorejkoľvek zo zmluvných strán s bydliskom na území jednej z nich alebo iná osoba schválená predsedom komory.

15. V nadväznosti na tento záver ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ ██████████ nepreukázal v konaní pred ústavným súdom, že by predseda komory ESLP schválil, že je ako iná osoba než advokát zástupcom svojho brata ██████████ ██████████ v konaní označenom v bode 3

tohto odôvodnenia, rovnako túto skutočnosť nepreukázal sťažovateľ [REDAKOVANÉ]. Vzájomný súhlasný prejav vôle sťažovateľa [REDAKOVANÉ] a jeho brata sťažovateľa [REDAKOVANÉ] smerujúci k zastúpeniu na nimi prezentovanom právnom základe je sám osebe neúčinný, v dôsledku čoho z neho nemôžu vyplynúť predpokladané právne dôsledky. Až ak by došlo k akceptácii mimoadvokátneho zastúpenia zo strany ESLP (ktorý v kontexte obsahu ústavnej sťažnosti predmetným podaním smerujúcim aj k zastúpeniu [REDAKOVANÉ] jeho bratom sťažovateľom [REDAKOVANÉ] disponuje), bolo by možné skúmať argumentáciu o následnom neumožnení výkonu takto založeného (na základe rokovacieho poriadku odobreného) zastúpenia pre danú fázu konania a porušenia akýchkoľvek z neho vyplývajúcich práv, či už na strane zastúpenej, alebo na strane zastupujúcej osoby. Samotná sťažnosť na ESLP už bola podľa údajov ústavnej sťažnosti podaná („[REDAKOVANÉ] *versus* Slovakia, sťažnosť č. 8058/21“), v uvedenom rozsahu teda boli práva súvisiace s prístupom k ESLP využité a zastúpenie má význam z hľadiska ďalšieho priebehu konania, k čomu miera aj sťažovatelia na základe nimi označeného ustanovenia rokovacieho poriadku. Podľa jeho výslovného obsahu je však na také zastupovanie potrebný akt schválenia zastúpenia inou osobou ako advokátom predsedom komory ESLP, ktorý ústavnému súdu predložený nebol.

16. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

17. Podstatou argumentácie sťažovateľov je namietanie porušenia nimi označených práv postupom ústavu, ktorý neumožnil sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] komunikovať elektronickými prostriedkami s jeho bratom sťažovateľom [REDAKOVANÉ], a to z dôvodu podania sťažnosti na ESLP a na tento účel mu poskytnutia odbornej právnej pomoci v rámci zastúpenia v predmetnom konaní inou osobou ako advokátom podľa čl. 36 ods. 4 písm. a) rokovacieho poriadku. Ústavný súd ustálil, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] aktuálne nie je právnym zástupcom svojho brata sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na označenom právnom základe, resp. také zastúpenie ústavnému súdu nepreukázal. V dôsledku uvedeného je sťažovateľmi predstretá argumentácia (body 3 a 4) zjavne bez príčinnej súvislosti s predmetom podanej ústavnej sťažnosti, ktorým je porušenie práv zastúpeného a zástupcu, a to neumožnením efektívneho zastúpenia v konaní pred ESLP (nevytvorením podmienok preň) v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody (ústavom, v ktorom je taký trest vykonávaný) tak, ako keby išlo o zastúpenie advokátom (čo sa premietlo do upovedomenia sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] riaditeľom ústavu). Z uvedeného rezultuje odmietnutie ústavnej sťažnosti u oboch sťažovateľov vo vzťahu ku všetkým nimi označeným právam ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

18. Napokon sťažovatelia označili ako porušovateľov svojich označených práv aj Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré žiadnym spôsobom ako orgány verejnej moci nevykonávali svoju právomoc proti nim.

Tento záver je dôvodom na odmietnutie podanej ústavnej sťažnosti aj v tejto jej časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.

K žiadostiam o ustanovenie právneho zástupcu

19. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

20. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

21. Vo vzťahu k žiadostiam sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

22. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu a z dôvodov popísaných v predchádzajúcich bodoch tohto odôvodnenia nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v ich právnej veci nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto ústavný súd nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľov a ich žiadostiam o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhovel. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku I uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu